

A ROMÁNOK RÓMAISÁGA A TÖRTÉNÉSZEK SZERINT

A román nép kialakulása

Az I. évezred második felében újlatin népek jelentek meg Európában. A román nép (újlatin nép) kialakulása 3 szakaszban történt:

I. A római hódítás előtti szakasz (Kr.e. I. század – Kr.u. I. század)

- Kr.e. a II. században a géta-dákok kapcsolatba kerültek a római kultúrával:
  - római pénz átvétele és utánzása
  - római típusú kerámiák, fegyverek megjelenése.

- Kr.e az I. században a Fekete-tenger parti görög városok római uralom alá kerültek.

- Kr.u. 46-tól Dobrudzsa Moesia tartomány része lett.

II. A római uralom (Kru. 106-271)

- a 105-106-os háború után Munténia, Dél-Moldva, Olténia, Bánság, Erdély nagy része Dácia néven a Római Birodalom tartománya lett

- az elrómaiásodást elősegítő tényezők:

- közigazgatás
- hadsereg
- telepítés (kolónusok és veteránok)
- városi kultúra (kolóniák és municipiumok)
- latin nyelv átvétele
- vallás

A RÓMAI VILÁG ÉS A BARBÁROK

A III. században a Római Birodalom hanyatlani kezdett. 271-ben Aurelianus császár kivonta római hadsereget és közigazgatást Dáciából. Az elrómaiásodott lakosság helyben maradt. A kapcsolatok a Dunától délre levő Római Birodalommal nem szakadtak meg. A volt Dácia határain kívül élő szabad dákok elrómaiásodása felerősödött.

A római típusú városok lehanyaglottak, a vidéki élet intenzívebb lett.

A római császárok közül többen is megpróbálták ellenőrzésük alá vonni a volt Dácia területét:

- Diocletianus (284-305)
- Nagy Konstantin (306-337)
- Jusztiniánusz (527-565)

Dobrudzsa a Római Birodalom része maradt 602-ig, a szlávok beözönléséig.

A latin nyelvű kereszténység terjedése a volt Dácia területén a dák-római kontinuitás egyik bizonyítéka:

- a római telepések terjesztették a III. századtól
- 313 után (Milánói Ediktum) elkezdődött a püspökségek szervezése az Aldunánál
- népi hittérítők tevékenykedtek a térségben (pld. Kis Dionisziosz)
- keresztény kegytárgyak ebből az időszakból (Slăveni, Porolissum, Sucidava)
- latin eredetűek a román nyelvben a vallással kapcsolatos kifejezések (pld. Dumnezeu, biserică, botezare, cruce)

VÁNDORNÉPEK ÉS RÓMAIAK DÁCIÁBAN

A III-VIII. század a népvándorlás kora a Kárpát-medencében is. GÓTOK, HUNOK, GEPIDÁK, AVAROK, BOLGÁROK és SZLÁVOK fordultak meg a térségben.

A román nép kialakulásában három tényező játszott szerepet: DÁK + RÓMAI + SZLÁV elem (GERMÁN csak kis mértékben).

A SZLÁVOK a VI. századtól kezdődően jelentek meg a térségben. Amikor már nem tudták fenntartani az uralmukat a bizánciak, tömegesen foglalták el a Bizánci Birodalom északi részét. Következmények:

- a római világ két részre szakadása
- a falusi jelleg felerősödése
- nyelvi, vallási hatások (a román nyelv újlatin eredetű, de jelentős szláv hatás is érződik benne)

A román nép kialakulásával párhuzamosan a VIII-IX. században megjelentek más népek írott forrásai a románokról: VLAHOKnak, VALAHOKnak, VOLOHOKnak, BLACHOKnak nevezték őket.

Az elrómaiásodás

Elrómaiásodás = a meghódított dákok átvették a római civilizációt (anyagi és szellemi értékeiket), valamint a latin nyelvet. Ehhez a folyamathoz hozzájárult:

- telepések érkeztek a birodalom minden részéről
- a latin nyelv a tartomány hivatalos nyelve lett
- római életmód
- latin nyelvű közigazgatás, igazságszolgáltatás és oktatás
- vallás

Rövid idő alatt a géta-dákok elsajátították a latin nyelvet és átvették a római kultúra és civilizáció alapelemeit.

A román nép és nyelv kialakulása (Etnogenezis)

A román nép:

- újlatin nép (akárcsak a franciák, olaszok, spanyolok)
- egyedüli örököse a kelet-római világnak

Két szakaszban alakult ki:

1. A dákok fennmaradtak Dáciában a római uralom idején is, de elkezdődött elrómaiásodásuk a telepések, veteránok, közigazgatás, vallás és nyelv által, amely a dák-római lakosság kialakulásához vezetett.

2. A dák-római lakosság ott maradt a Dunától északra levő területeken 271 után, a népvándorlás idején is, mi több, az elrómaiásodás folyamata kiterjedt a szabad dákokra is.

A kereszténység latin nyelven terjedt, a szlávok beolvadtak a helyi lakosságba.

Ezzel párhuzamosan a Dunától délre is élt dák-római lakosság.

A VIII. század végéig a dák-római lakoságból létrejött a román nép.

A terület, ahol ez megtörtént:

- a Dunától északra: románok
- a Dunától délre: vlachok (különböző nyelvjárások: aromán vagy macedo-román, meglenoromán, istroromán).

A román nyelv:

- újlatin (római eredetű) nyelv
- kialakulása: a dákok átvették a népi latin nyelvet, melyben azért dák szavak is megőrződtek (kb. 10%)
- a VII/VIII-tól kezdődően ezt a nyelvet erős szláv hatás érte (kb. 20%-a a szavaknak szláv eredetű).

A románok a kora középkori forrásokban:

- vlachoknak, volohoknak, blahoknak nevezik őket (német eredetű nevek)
- több helyen megemlítik őket: pl. Strategikon hadtudományi mű (VII. század), vagy a „A Birodalom kormányzásáról” – VII. Konstantin bizánci császár írta a X. században, II. Baszileiosz császár levelezése (szintén X. század).